תודעת ביטוח החיים בארה"ב ובאירופה היא כה מקובלת שאין כמעט משפחה, בעלת הכנסה בינונית, שאין לה פוליסת ביטוח חיים. לא פעם נוכחו תושבי הארצות האלה לדעת, כי הביטוח אפשר להן להמשיך באותה רמת חיים שהיו רגילים לה, גם לאחר מות ראש המשפחה.

כל פרט חייב להקציב חלק מהכנסותיו במשך שנות פעילותו הכלכלית, במטרה להבטיח לעצמו אמצעים כספיים לעת בה תיפסק הכנסתו אם מחמת פטירה, יציאה לפנסיה או ברירות רופפת. בדרך כלל, אין ביכולתו של היחיד לקבל על עצמו את הדאגה הזאת. חברות הביטוח מאפשרות לפרט להצטרף אל רבים הנושאים בנזקים על ידי חוזה, כלומר, פוליסה, לפיה מתחייבת החברה לשלם במקרה של מות מוקדם, סכום כסף שנקבע מראש, לנהנים מזכויות הפוליסה.

באם ישאר המבוטח בחיים בתום המועד שהוסכם עליו בפוליסה יקבל הוא עצמו את הכסף, כל זאת, תמורת תשלומים רצופים, חודשיים או שנתיים. מאחר וסידור ביטוח חיים מבוסס על רצונם החופשי של הצדדים, יש הכרח בקיום הגבלות ותנאים מיוחדים החלים על רוכש הפוליסה בקשר למצב בריאותו והתעסקותו, לעיתים גם אופיו, הרקע המשפחתי, אורח חייו ומנהגיו. אחרת, בני אדם בריאים בבריאות טובה בעלי התעסקויות בלתי מסוכנות לא היו דואגים לביטוחם, ואילו החולים והעוסקים בהתעסקויות מסוכנות היו אצים לרכוש ביטוח חיים, דבר שהיה מייקר את הביטוח עד כדי חוסר יכולת לרכשו ע"י רבים.

ח"ץ למטרה

כאשר הגיעו חברות הביטוח בארץ, לאחר בירורים ממצים, למסקנה, כי יש צורך לאפשר לציבור המבוטחים להצמיד את סכומי־הביטוח בפוליסות חיים לערך קבוע — מדד יוקר החיים או הדולר האמריקאי — היה ברור, כי ההצמדה טעונה הכנות רציניות בניהול משא ומתן עם מוסדות הממשלה המתאימים על יצירת אפשרויות על השקעת הרזרבות המתהוות — לזומנים ארוכים ובתנאי הצמדה מתאימים, קביעת יסודות התעריפים, תנאי הקומיסיונים ועוד.

היות והשיטה על „ביטוח חיים בהצמדה" היא חדשה בעולם כולו ואין כל נסיון קודם לה הוחלט בין החברות הישראליות להקים חברה מיוחדת שתניח את היסודות המדעיים והמעשיים לשיטת ביטוח חיים זו, תמצא את הצינורות להשקעות המתאימות ותנהל במרוכז את המשא ומתן עם מוסדות הממשלה ומוסדות אחרים ותצבור את הנסיון הדרוש כדי שאפשר יהיה להכניס תיקונים בשיטה, אם יתעורר צורך כזה.

כל חברת ביטוח, המשותפת בחברה מייצגת זו, מוציאה פוליסה משלה, מנהלת את עסקיה על אחריותה היא בלבד, לפי היסודות והכללים שנקבעו על ידי „החברה המייצגת". התעמולה וההסברה לביטוח חיים צמוד נעשות אף הן במשותף. פעולה של „החברה המייצגת" הוכיחה את תועלתה המרובה ונהפכה גם למעשה למוסד המייצג את החברות הישראליות לביטוח חיים. הוחל עכשיו בטיפול בעניני ביטוח פיצויים לעובדים ולפנסיה.

ח"ץ מאפשרת עתה את סוגי הביטוח הבאים:

- „ביטוח מעורב", „ביטוח מעורב הדדי לשתי נפשות".
- „ביטוח לכל החיים".
- „ביטוח גימלא" (פנסיה)
- „ביטוח חינוך ילדים".
- „ביטוח פיצויים לעובדים".

שלטונות מס הכנסה מיחסים חשיבות רבה לביטוח ח"ץ והם נותנים זיכויים במס הכנסה לנושאי ביטוח ח"ץ כעדוד לחסכון בקרב הציבור והשקעתו לפיתוח המשק.

(לפי ש. בר־כהן)

כולם למען כולם

מאז שהאדם גורש מגן העדן, הוא מחפש אותו דבר נפלא שלא הורשה לו לקחת עמו בצאתו משם — את הביטחון הכלכלי. כך, על כל פנים, אפשר להבין את תמונת חיי גן העדן בשפת המושגים המודרניים.

לעתים נשאלת השאלה, האם במרוצת הדורות השיג האדם ביטחון נכסף זה. ברור רק דבר אחד: צורות חוסר הביטחון הכלכלי השתנו במשך הדורות. אסונות טבע, כגון רעידות אדמה ושטפונות, חיות פרא, בצורות, מגיפות היו בעבר הגורמים העיקריים שהטרידו את מנוחתו של האדם ואחדים מן הגורמים כגון מחלה או בצורת קיימים עד היום הזה.

בחברה התעשיתית גורמי הטבע הוחלפו בחלקם הגדול בגורמים אינסיטוציונאליים. האדם המודרני בידו האחת בונה לו בסיסי ביטחון כלכלי חדשים, אך בידו השניה הורס בסיסי ביטחון קיימים ויוצר לעצמו צורות חדשות של חוסר ביטחון.

התיעוש, למשל, מגביר את עושרו של האדם בחברה ומאידך הוא יוצר סיכונים חדשים לשלומו. מספר תאונות העבודה בישראל הגורמים להפסדי עדרות האדם מהעבודה ולהפסד שכרו הקבוע מגיע ל־50,000 לשנה שפרושם כאילו כל שנה עבדו פחות 6,000 עובדים במשך שנה תמימה. כל שנה מתווספים כ־1,000 נכי תאונות זמניים או קבועים וקרוב ל־100 נהרגים בתאונות העבודה. הרפואה המודרנית מזכה את האדם בשנות חיים נוספות, אך אין החברה מוסיפה לו אמצעי קיום לשנים בהן הוא זכה. להיפך, היא מנסה להוציאו מתחליך העבודה ככל המוקדם. הסטאטיסטיקות מראות שהכנסותיו של הקשיש פוחתות באופן תלול ביותר ביחס הפוך לגילו. במידה והאדם מגיע לגיל גבוה יותר, פחות אמצעי קיום עומדים לרשותו.

החברה כולה יצרה סדרים אלה והחברה כולה צריכה להיות אחראית למי שנהפכו קרבנותיהם. אותם האנשים אשר הפסידו את הכנסותיהם כתוצאה מהם או נאלצו להפרד מעבודתם שלא באשמתם. החברה המודרנית המאורגנת מטילה חובה על אזרחיה להתגונן מפני סיכונים מסויימים אותה היא בעצמה יוצרת ואין היא רואה מנוס מהם.

הביטוח הממלכתי היא פרי הכרה מצפונית זו. הוא מכשיר התגוננות הפועל באמצעות חסכון־חובה של כולם למען כולם.

מי משלם מה?

הביטוח הלאומי הוא קופת חסכון בה שותפים כל תושבי הארץ. כולם משלמים חלק מסוים מהכנסותיהם לקופה הזו וכולם מקבלים מקופה זו בשעה שהם זקוקים לה. חוק המדינה קובע מי צריך לשלם ומה הם סכומי החסכון. החוק קובע מתי וכמה כסף מגיע לו מקופה זו. למשל, החוק מחייב את העובד השכיר לוותר על חלק קטן משכרו (כיום 1.7%) המועבר לקופת המוסד לביטוח לאומי זהחוק קובע שהעובד יקבל תשלומים מהקופה או שירותים אם הוא יגיע לגיל זקנה והוא לא יוכל עוד לעבוד או אם יפגע בעבודה ויפסיד את שכרו כתוצאה מאי כושרו לעבודה. לאחר מותו ינתנו תשלומים חודשיים, הקרואים קצבת שאירים, לאלמנתו וליתומיו, וכדומה. לא בחסד ניתן כסף זה אלא בזכות התשלומים אותם הוא חסך.

זה שש שנים קיים הביטוח הלאומי בישראל. משך שש שנים חסכו כל תושבי המדינה המבוטחים באמצעותו 300 מליון לירות וכ־705 אלף תושבים נהנו מתשלומיו. מתוך 300 מליון לירות הנחסכות שלמו להם כבר 155 מליון לירות. 350 אלף אמהות יולדות, רבע מליון נפגעי עבודה, 50 אלף זקנים, עשרת אלפים אלמנות, 45 אלף משפחות מרובות ילדים זכו לסיוע של המוסד ונהנו מפרי חסכונם של כל תושבי המדינה המבוטחים.

(לפי אלחנן גפני)

אמצעי נוח

בנק הדואר בישראל פועל במסגרת חוק בנק הדואר תשי"א—1951, המגדיר את המטרה של הבנק ואת סמכויותיו: א. מטרת בנק הדואר היא לעודד את החסכון ולהקל על העברת כספים. ב. בנק הדואר יקיים את השירותים הבאים: 1. קבלת פקדונות נושאי ריבית לחשבון חסכון, החזקתם וסילוקם. 2. קבלת כספים בחשבון סילוקים, החזקתם, העברתם וסילוקם. 3. העברת כספים באמצעות המחאות דואר.

הזרוע המבצעת של בנק הדואר היא רשת בתי־הדואר בארץ, סוכנויות הדואר ואף הדואר הנע. בכל מקום בו פועל הדואר, שם מבוצעות עיסקות בנק הדואר, הן בשרות הסילוקים, הן בשרות החסכון.

גם חסכון, גם פיתוח

ברוב ארצות אירופה קיימים בתי־דואר המשרתים את השכבות העממיות בשירות בנקאי להעברת כספים וסילוקם. בנקים אלה מספקים שירות חינם, כמעט, ללקוחותיהם אולם אין הם משלמים ריבית על פקדונות סילוקים. הפקדונות מושקעים על־ידי הבנקים, לרוב בניירות־ערך ממשלתיים והריבית מהשקעות אלו משמשת מקור הכנסה לכיסוי הוצאות הבנק. בכמה ארצות פועלים בנקי הדואר כשירות סילוקים בלבד ואילו בארצות אחדות עוסקים בנקי־הדואר גם בקבלת פקדונות לחשבון חסכון. בישראל משתלמת למפקידים פקדונות־חיסכון ריבית בשיעור של 3%.

השימוש בהעברות בין בעלי חשבון הוא אמצעי נוח לבעלי חשבון סילוקים ומאפשר סילוק חשבונות לשרותים ציבוריים, מבלי שיצטרכו לסור למוסדות אלה. בעל חשבון יכול לבצע העברה בשעתו הפנויה בביתו, על־ידי מילוי טופס מיוחד ושיגורו לבנק הדואר, בלי לבייל את המעטפה. מספר החוסכים בבנק הדואר הגיע בשנת הכספים שעברה ל־78 אלף, ואילו הסכון הכולל של החוסכים מתקרב ל־6 מיליון ל"י, כספי החסכונות ניתנים לממשלה בהלוואה, במיוחד למימון תכניות פיתוח.

שיחת טלפון עולה 20 אגורות
גלויות דואר עולה 7 אגורות

אל תעמוד בתור

אם ענינך הוא רגיל, תוכל לסדרו בחסכון זמן ובדרך נוחה לך יותר ע"י גלויה או שיחה טלפונית לסניף המוסד לביטוח לאומי.

אתה זקוק ל־

- טופס — ציין לשם מה הוא דרוש לך. חוברות ההסברה על הגימלה תשלחנה לך הביתה. יש לנו חוברות רבות על כל ענפי הביטוח.
- הסבר על זכויותיך — (מתי, כיצד וכמה מגיע לך).
- פתחת חנות, סגרת חנות; היית שכיר וחדלת לעבוד; היית עצמאי והפכת לשכיר; נסעת לחו"ל. — שלח גלויה למוסד עם ציון תאריכים, כתובות מעבידים, ציין מספר זהותך.
- שכרת עוזרת בית חדשה. — בקש טופס ביטוח עוזרת בית עם חוברת הסברה.

המוסד לביטוח לאומי